

Sygn. akt I Ca 11/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Aleksandra Ratkowska /spr./

Sędziowie: SO Teresa Zawistowska

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 24 września 2013 r., sygn. akt I C 320/13

1. zmienia zaskarżony wyrok i ustala, że umowa wydawnicza nr (...) – 191 – 5 zawarta w dniu 10.05.2011 r. pomiędzy wydawnictwem (...) prowadzonym przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w T. i A. S. wygasła w dniu 1 maja 2012 r. oraz zasądza od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. na rzecz powoda A. S. kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 45 zł (czterdzieści pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 11/14

UZASADNIENIE

A. S.w pozwie skierowanym przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością siedzibą w T.domagał się ustalenia wygaśnięcia zawartej w dniu 10 maja 2011 roku umowy wydawniczej numer(...) W uzasadnieniu żądania wskazał, iż zaktualizowało się ono wobec nie wykonania przez pozwanego istotnych postanowień umowy.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy w Elblągu wyrokiem z dnia 24 września 2013r. oddalił powództwo z następującym uzasadnieniem:

W dniu 10 maja 2011 roku pomiędzy powodem A. S., a wydawnictwem (...) prowadzonym przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. została zawarta umowa wydawnicza numer (...). Przedmiotem umowy było opublikowanie w języku polskim książki pod roboczym tytułem (...). Zgodnie z zapisem § 1 ust. 4 autor udzielił wydawcy licencji na publikację utworu drukiem w formie książkowej w okresie 5 lat od daty zawarcia umowy oraz w nakładzie nie przekraczającym 10.000 egzemplarzy.

Zgodnie z umową powodowi przysługiwało honorarium autorskie w wysokości 30% uzyskanej ceny sprzedaży netto przez wydawcę za każdy sprzedany egzemplarz, zaś w przypadku sprzedaży książek na własny użytek autora (§ 6 pkt. 2 i 3 umowy) honorarium nie przysługiwało. A. S. wpłacił wydawcy wadium w kwocie 2.077,50 zł. Jednocześnie strony ustaliły, iż wydawca zwróci autorowi 1/3 kwoty wadium po sprzedaży 100 egzemplarzy utworu, zaś kolejną 1/3 kwoty wadium po sprzedaży 200 egzemplarzy oraz pozostałą kwotę wadium po sprzedaży 300 egzemplarzy utworu.

Pozwany wydał książkę autorstwa powoda pod tytułem (...) w lipcu 2011 roku i nadał mu numer (...): (...).

Dnia 30 sierpnia 2011 roku powód dokonał zamówienia 150 egzemplarzy własnej książki na łączną kwotę 2.181 zł. Zapłata za książki została częściowo rozliczona z przysługującego powodowi wadium zgodnie z jego dyspozycją, uiszczono jedynie kwotę 781 zł.

Dnia 10 listopada 2011 roku powód zamówił 50 sztuk książki. Zgodnie z zamówieniem płatność za książki została pokryta ze zwrotu wadium przysługującego powodowi.

Pismem z dnia 6 grudnia 2011 roku skierowanym do pozwanego, powód poinformował go, iż zawarta umowa wygasła na podstawie § 7 ust. 2 umowy.

Dnia 2 lipca 2012 roku pozwany wypłacił powodowi kwotę 2.077,50 zł tytułem zwrotu wadium, a pismem z dnia 26 czerwca 2013 roku wezwał powoda do uiszczenia kwoty 1.319,46 zł tytułem nienależnie wypłaconego honorarium.

Powód wielokrotnie dowiadywał się o stan realizacji sprzedaży swojej powieści zgodnie z otrzymywanymi raportami uzyskiwanymi z systemu sprzedażowego, a pozwany zawsze wyjaśniał zakres sprzedanych książek.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiot sporu stanowiło dokonanie ustalenia i oceny charakteru istniejącego pomiędzy stronami stosunku prawnego oraz to, czy dokonane przez powoda oświadczenie o wygaśnięciu zawartej z pozwanym umowy było prawidłowe i skuteczne we wskazywanych okolicznościach.

Dokonując ustaleń faktycznych sąd oparł się na twierdzeniach stron postępowania oraz zgromadzonej dokumentacji, której żadna ze stron postępowania nie kwestionowała, a Sąd nie znalazł innych podstaw, aby odmówić mocy dowodowej tym dokumentom.

W pierwszej kolejności Sąd Rejonowy dokonać należało oceny, czy powództwo było dopuszczalne z punktu widzenia art. 189 kpc, zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa. Niepewność ta powinna być jednak obiektywna, tj. zachodzić według racjonalnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia. Interes należy rozumieć jako "potrzebę", interes prawny zaś jako potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej się powód znajduje. Wydanie wyroku ustalającego ma sens wtedy, gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem stosunku prawnego lub powstała wątpliwość co do jego istnienia. Interes prawny oznacza interes odnoszący się do stosunków prawnych, w jakich znajduje się powód, a nawet obie strony. Powód wykazał tak rozumiany interes prawny, albowiem bez żadnej wątpliwości wyjaśnił okoliczności dla których wystąpił z przedmiotowym roszczeniem (stwierdzenia wygaśnięcia umowy), a ponadto udowodnił konieczność zapewnienia ochrony jego majątkowych praw autorskich.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). Natomiast ust. 2 pkt 1 cytowanego artykułu stanowi, iż przedmiotem prawa autorskiego są w szczególności utwory: wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe).

Obecny kształt ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie przewiduje w swoim zakresie unormowania definicji legalnej umowy wydawniczej. Definicję powyższą zawierał art. 34 poprzednio obowiązującej w tym zakresie ustawy z dnia 10 lipca 1952 roku o prawie autorskim (Dz. U. z 1952 roku Nr 34 poz. 234). Zgodnie z przywołanym wyżej przepisem umową wydawniczą określano umowę, poprzez którą twórca przenosi na wydawcę prawo wydania utworu piśmienniczego lub artystycznego, wydawca zaś zobowiązuje się do wydania utworu i do zapłacenia twórcy wynagrodzenia. Istotą umowy wydawniczej było zatem przeniesienie na wydawcę prawa wydania utworu i zobowiązanie wydawcy do wydania utworu i zapłacenia twórcy wynagrodzenia, a dla swej ważności umowa wydawnicza, w odróżnieniu od umowy o przeniesieniu autorskich praw majątkowych, dla której zastrzeżona została w art. 30 § 2 prawa autorskiego forma pisemna, nie wymagała zachowania żadnych form do jej ważności (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 grudnia 1959 r., sygn. akt III CR 358/59, LEX nr 64033).

Mając powyższe na uwadze, należało uznać, iż umowa wydawnicza zawarta przez strony w obecnym kształcie, jest umową nienazwaną, zawieraną przez strony na podstawie art. 353¹ k.c. w powiązaniu z regulacjami ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Z tych też względów Sąd analizując zakres i charakter wiążącej strony umowy w swoich rozważaniach dla pełnego wyjaśnienia zakresu umowy odniósł się do definicji umowy wydawniczej w utrwalonym dorobku doktryny i orzecznictwa.

Umowa wydawnicza jest podtypem umowy o korzystanie z utworu, której przedmiotem może być zarówno utwór już istniejący, jak i utwór przyszły (o ile twórca zobowiąże się do jego napisania). Do przedmiotowo istotnych składników umowy wydawniczej należy między innymi konkretyzacja utworu.

Zawarcie umowy następuje przez złożenie oświadczenia wiedzy niezbędne do wydania utworu. Wydawnictwo oświadcza, że wyda utwór na własny koszt. Zawierane są także umowy obejmujące klauzule, na podstawie których to twórca bierze na siebie ryzyko ekonomiczne i sam finansuje wydanie, ewentualnie uzyskuje dofinansowanie od zatrudniającej go jednostki naukowej. Umowa wydawnicza przenosi na wydawnictwo majątkowe prawa autorskie w części niezbędnej do wydania utworu drukiem oraz do jego rozpowszechniania.

Podstawowym obowiązkiem wydawcy jest wydanie utworu (książki) będącej przedmiotem umowy, wprowadzenie do obrotu egzemplarzy oraz jego promocja w sposób, który najlepiej odpowiada handlowemu korzystaniu z przeniesionych praw. Do umów tych stosuje się przepisy działu 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Zawarta umowa pomiędzy stronami niniejszego postępowania zawiera elementy umowy wydawniczej, a ponadto charakteryzuje się elementem umowy licencyjnej na publikację utworu.

Licencja jest umową, w której inny podmiot uprawniony z tytułu majątkowego prawa autorskiego zezwala innej osobie na korzystanie z utworu, na określonych w niej polach eksploatacji.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt umowy zawartej pomiędzy stronami postępowania wskazać należało, iż umowa z dnia 10 maja 2011 roku jest umową podlegającą ustawie z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych z tym zastrzeżeniem, iż elementy tej umowy strony mogą w sposób dowolny stypizować na podstawie art. 353¹ k.c. Zawarta umowa, zdaniem Sądu, zawiera z jednej strony elementy umowy wydawniczej, zaś

z drugiej elementy umowy licencyjnej, które w swoim zakresie odnoszą się do elementów przedmiotowo istotnych obowiązującej poprzednio ustawy z dnia 10 lipca 1952 roku o prawie autorskim, które to strony uregulowały według swojego uznania, dla zapewnienia prawidłowości łączącego ich stosunku prawnego.

Nie ulega wątpliwości, iż pozwany (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. zobowiązała się do wydania książki pod tytułem (...) (§ 1 umowy), a powód A. S. udzielił wyłącznej licencji pozwanemu na publikację utworu na okres 5 lat (§ 1 ust. 4 umowy). Ponadto strony przewidziały zakres honorarium przysługującego autorowi oraz zakres obowiązywania umowy i jej wygaśnięcie.

Wszystkie te okoliczności wskazują, iż przy ocenie zasadności roszczenia powoda, należało rozpatrywać tę zasadność z uwzględnieniem postanowień umowy przez pryzmat ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Powód A. S. wywodził swoje roszczenie z § 7 ust. 2 zawartej z pozwanym umowy, wskazując, iż nie dotrzymał on istotnych jej warunków. Tym samym umowa wygasła, w związku ze złożonym oświadczeniem, zawartym w piśmie z dnia 6 grudnia 2012 roku, które to w ocenie Sądu na podstawie art. 65 k.c. należy traktować jako formę odstąpienia od łączącej strony umowy.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie zawiera w swoim zakresie uregulowania wygaśnięcia umowy, a jedynym elementem regulowanym w tym zakresie jest wygaśnięcie autorskich praw majątkowych o czym mowa w art. 124.

Zgodnie z art. 56 ust. 1 i 3 cytowanej ustawy twórca może odstąpić od umowy lub ją wypowiedzieć ze względu na swoje istotne interesy twórcze.

Pojęcie „interesy twórcze” nie zostało w ustawie wyjaśnione, ale można przyjąć, iż chodzi tu o interesy pozamajątkowe, co naturalnie nie wyklucza, że w konkretnych przypadkach, w konsekwencji rozwiązania umowy, twórca osiągnie także korzyść majątkową.

Istnienie „istotnych interesów twórczych” powinno się stwierdzać, odwołując się do zobiektywizowanych kryteriów, do przeciętnych zachowań, ocen, reakcji i odczuć występujących w danym środowisku. Za istotny interes twórczy uznać można utrzymanie przez autora dobrej sławy czy dążenie do rozpowszechnienia rezultatów pracy artystycznej lub naukowej.

Powołując się na swe istotne interesy twórcze, autor może albo od zawartej już umowy odstąpić, albo zawartą już umowę wypowiedzieć. W jednym i drugim przypadku autor powinien wskazać owe istotne twórcze przyczyny.

Odstąpienie od umowy następuje przez jednostronne oświadczenie woli, złożone drugiej stronie umowy w takiej samej formie, jaka jest wymagana dla tej umowy. Jest ono złożone z chwilą, w której doszło do drugiej strony w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią (art. 61 k.c.). W konsekwencji tego umowa przestaje wiązać strony ze skutkiem ex tunc. Strony powinny zwrócić wszystko, co otrzymały z tytułu umowy (art. 59 i 494 k.c.). A. S. dochodził ustalenia wygaśnięcia stosunku prawnego jaki łączył go z pozwanym powołując się na § 7 ust. 2 zawartej umowy oraz na oświadczenie skierowane do pozwanego pismem z dnia 6 grudnia 2011 roku.

Jak przedstawiono powyżej oświadczenie powoda należy traktować jako formę odstąpienia od umowy, a tym samym konieczne jest rozpatrywanie powyższej kwestii w odniesieniu do przedstawionej analizy art. 56 ustawy o prawie autorskim i prawie pokrewnym. Umowa wydawnicza z dnia 10 maja 2011 roku w swojej formie nie przewidywała odstąpienia od umowy, a jedynie wskazywała, iż „umowa wygasa w przypadku, gdy któraś ze stron nie zdoła dotrzymać istotnych warunków tej umowy” (§ 7 ust 2 zd. 1 umowy). W § 8 ust. 1 i 2 wspomniano, iż zmiana warunków umowy wymaga formy pisemnej, a w zakresie nie uregulowanym umową będą miały zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego i stosowne przepisy szczególne. W ocenie Sądu, powód A. S. złożył oświadczenie z dnia 6 grudnia 2011 roku w oparciu

o błędne rozumowanie zawartej umowy wydawniczej z pozwanym oraz przeświadczenie, iż elementy przedmiotowo istotne umowy nie są prawidłowo realizowane.

Powód niezasadnie podnosił, iż nie było mu wypłacane honorarium z tytułu sprzedaży, jak również nie były przedstawiane rozliczenia. Zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci wyjaśnień stron oraz przedłożonych przez stronę pozwaną dokumentów jednoznacznie wskazuje, iż umowa wydawnicza była wykonywana w sposób prawidłowy, a decydujące znaczenie na jej formę i kształt miał sam powód, który jednostronnie zmieniał treść umowy (choćby przez zarachowywanie należności za zakupione przez siebie książki na poczet zwrotu części wadium).

Nie ulega wątpliwości, iż pozwany (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wywiązał się ze swoich obowiązków, albowiem wydał dzieło powoda w postaci książki pod tytułem (...)– (...) (...), dokonywał promocji oraz przedstawiał na życzenie powoda rozliczenia. Mimo, iż czasami komunikacja pomiędzy stronami w odniesieniu do konieczności rozliczeń nie była prawidłowa, to element ten nie stanowi przesłanki zastosowania odstąpienia od umowy jako „ważnych interesów twórcy”. Powód wielokrotnie uzyskiwał dostęp do systemu informatycznego pozwanego, gdzie uzyskiwał informację o rozliczeniach oraz o stanie sprzedaży, jak również sam przy dokonywaniu zamówień książek na własny użytek wносił o dokonywanie rozliczeń, które były dokonywane zgodnie z dyspozycją. Nadto powód przed dokonaniem rozliczenia samodzielnie pomniejszał kwoty należne pozwanemu z tytułu sprzedaży o swoje honorarium, które z drugiej strony nie zawsze było należne powodowi (§3 punkt 1 zdanie 2 – z tytułu sprzedaży egzemplarzy opisanych w § 6 pkt 2 i 3 – sprzedaż egzemplarzy samemu autorowi, przeznaczenie na cele reklamowe – autorowi nie przysługuje honorarium). Powód miał wiedzę na temat sprzedanych egzemplarzy swojej książki, które sprawdzał regularnie.

Przepis art. 6 k.c. w zakresie rozkładu ciężaru dowodu stanowi, iż osoba, która z danego faktu /okoliczności faktycznych/ wywodzi dla siebie skutki prawne ma obowiązek fakty te udowodnić. Powód w przedmiotowej sprawie dla udowodnienia swojego roszczenia przedstawił jedynie wydruki elektronicznych wiadomości e-mail od innych osób, które współpracowały lub współpracują z pozwanym. Miały one świadczyć, o tym, iż pozwany nie wypłaca honorarium nie tylko powodowi, ale również innym osobom. Nadto powód przedłożył wydruk informacji ze strony internetowej z określeniem „ostrzeżenie”. W ocenie Sądu informacje zawarte w dokumentach przedłożonych przez stronę powodową nie uzasadniają okoliczności, z których powód wywodził swoje roszczenie, albowiem nie korelują one z zebrany materiał dowodowy w przedmiotowej sprawie, jak również nie potwierdzają okoliczności wskazywanych w pozwie. Nadto dokumenty powyższe są dokumentami prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c., które nie korzystają z domniemania zgodności z prawdą oświadczeń w nim zawartych, co nie oznacza jednak, że nie mogą one stanowić dowodu na to, że podane w nim okoliczności są zgodne z rzeczywistością. Dokument prywatny jest jednym ze środków dowodowych i podlega ocenie tak jak wszystkie inne dowody w granicach art. 233 § 1 k.p.c., a także może stanowić podstawę ustaleń faktycznych i wyrokowania. W przedmiotowej sprawie wszelkim okolicznościom podawanym przez powoda zaprzeczyła strona pozwana, która skutecznie wykazała, iż wywiązywała się z zawartej umowy wydawniczej, wypłacała honorarium, jak również dokonywała modyfikacji umowy na polecenie samego powoda. Z tych też względów należy uznać, iż powód A. S. nie spełnił ciężącego na nim ciężaru dowodu (art. 6 k.c.) i nie udowodnił wywodzonych przez siebie okoliczności istotnych dla przedmiotowej sprawy.

Mając powyższe na względzie Sąd nie mógł uznać, iż umowa nie była wykonywana i naruszała istotne interesy powoda. Wobec powyższego Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. a contrario oddalił powództwo.

Powód wniósł apelację od tego wyroku zaskarżając go w całości i zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania w istotny sposób rzutujące na

wynik sprawy, a mianowicie:

1/art.365 §1 kpc polegające na sprzeczności orzeczenia w zakresie prawidłowości realizacji przez pozwaną przedmiotowo istotnych elementów umowy z dnia 10 maja 2011r. , w tym wypłaty honorarium na rzecz powoda z

wcześniejszym wyrokiem tego samego sądu z dnia 25 lipca 2012r. w sprawie I C (...) między tymi samymi stronami nakazującym pozwanej wypłatę honorarium,

2/ art.233§1 kpc polegające na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego poprzez pominięcie:

a/ wyroku Sądu Rejonowego w Elblągu z dnia 25 lipca 2012r., sygn. I C

(...)między tymi samymi stronami nakazującemu(...)spółce z

o.o wypłatę nieuregulowanego honorarium,

b/ faktury nr E (...) dokumentującej partii książek przez pozwaną, za co powód nie otrzymał honorarium,

3/art.328§2 kpc poprzez niewskazanie przyczyn, dla których odmówiono wiarygodności twierdzeniom powoda a przyjęto twierdzenia pozwanej nie potwierdzono dokumentami oraz nie wskazania podstaw do przyjęcie, iż pozwana prawidłowo wywiązywała się z obowiązków wynikających z umowy,

II/ sprzeczność ustaleń sądu z zebrany materiał dowodowy polegającą na przyjęciu, iż pozwana wywiązywała się ze swoich obowiązków, podczas gdy z materiału tego nie wynika, ażeby pozwana przedstawiała powodowi rozliczenia sprzedaży i wypłacała honorarium, jak również realizowała obowiązek promocji książki autorstwa powoda.

W uzasadnieniu apelacji powód przedstawił obszerne wywody zawierające argumenty za słusnością powyższych zarzutów. W szczególności akcentował, iż możliwość monitorowania sprzedaży książki przez pozwaną za pomocą systemu elektronicznego istniała jedynie do listopada 2011r., a w dalszym okresie, w którym strony pozostawały związane umową, pozwana nie dokonywała sprawozdań w żadnej formie, co czyniło niezasadnym wniosek, iż prawidłowo wywiązywała się ona z umowy z powodem. Podkreślał również, iż w aktach nie znalazł się żaden dowód na wypłatę honorarium na rzecz powoda, wobec czego odnośne ustalenie Sądu Rejonowego było dowolne. Podniósł ponadto, iż wbrew tezie Sądu pierwszej instancji nie doszło do jednostronnej zmiany przez niego warunków umowy, gdyż rozliczenie wadium przez zakup książek nastąpiło z inicjatywy pozwanej, a nadto nie było sprzeczne z umową.

Podnosząc te zarzuty powód domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie wygaśnięcia zawartej w dniu 10 maja 2011r. umowy wydawniczej nr (...).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację powoda należało uznać za uzasadnioną, gdyż stanowiące jej podstawę zarzuty w przeważającej części zasługiwały na uwzględnienie.

W pierwsze kolejności wskazać należy, iż Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji co dopuszczalności zgłoszonego przez powoda żądania z punktu widzenia przesłanek określonych przepisem art.189 kpc oraz kwalifikacji prawnej umowy zawartej przez strony w dniu 10 maja 2011r. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przedstawiono szeroko rozwinięty wywód przemawiający za ustaleniem, iż zawarta przez strony umowa stanowi nienazwaną umowę dopuszczalną na podstawie art.353¹ kc, przy czym jej istotne elementy składające się na tzw. umowę wydawniczą powielają częściowo regulację zawartą w art.67 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2006r. Nr 90, poz.631 ze zm.). Powodowi przysługuje niewątpliwie status twórcy w rozumieniu art.8 ust.2 cyt. ustawy, z czym związane są autorskie prawa majątkowe i niemajątkowe chronione tą ustawą. W umowie wydawniczej nr (...) prawa te znalazły swój wyraz w zakresie uprawnień powoda poprzez ustalenie zasad wypłaty honorarium oraz udzielania mu informacji o przebiegu sprzedaży książki (art.43 ust.1 i art.47 ustawy). Kwestia pozostawania w stosunku prawnym regulującym wskazane prawa twórcy wypełnia pojęcie interesu prawnego, o którym mowa w art.189 kpc i w wypadku sporu, czy doszło do skutecznego rozwiązania umowy niezbędne jest dla wyeliminowania stanu niepewności wydanie orzeczenia sądowego w tym przedmiocie. Interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie

chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Przyjmuje się istnienie interesu prawnego zawsze, "gdy istnieje niepewność stanu prawnego" (E. W.) lub "gdy stronie nie stoi otworem droga procesu o świadczenie, a strona przeciwna kwestionuje jej prawo lub stosunek prawny (tak M. W.).

W § 7 ust.2 umowy zawartej przez strony przewidziano jej „wygaśnięcie” w przypadku, gdy któraś ze stron nie zdoła dotrzymać istotnych warunków tej umowy – w przypadku niedotrzymania takich warunków przez wydawcę wszelkie prawa przyznane wydawcy wracają na rzecz autora w ciągu 90 dni od daty pisemnego powiadomienia przez autora o owym niespełnieniu warunków, o ile nie zostaną one w tym okresie spełnione. To postanowienie umowne nawiązuje do regulacji zawartej w art.56 ust.1 cyt. ustawy w brzmieniu: „Twórca może odstąpić od umowy lub ją wypowiedzieć ze względu na swoje istotne interesy twórcze”. Interesy twórcze zostały w tym wypadku doprecyzowane jako niedotrzymanie istotnych warunków umowy. Odstąpienie od umowy następuje przez jednostronne oświadczenie woli, złożone drugiej stronie umowy w takiej samej formie, jaka jest wymagana dla tej umowy. Jest ono złożone z chwilą, w której doszło do drugiej strony w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią (art. 61 k.c.). W konsekwencji tego umowa przestaje wiązać strony ze skutkiem *ex tunc*. Strony powinny zwrócić wszystko, co otrzymały z tytułu umowy (art. 59 i 494 k.c.); nie wyklucza to wystąpienia z roszczeniem o naprawienie szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania. Wypowiedzenie umowy prowadzi również do jej jednostronnego rozwiązania. Jest ono czynnością prawną polegającą na złożeniu oświadczenia woli drugiej stronie, z tym jednak, że jego skutki prawne następują jedynie na przyszłość (*ex nunc*).

Powód wykonując uprawnienie przewidziane w §7 ust.2 umowy pismem z dnia 6 grudnia 2011r. (którego dojdzie do adresata zostało przez niego przyznane) powołał się na to, iż umowa wygasła z uwagi na niedotrzymanie przez wydawcę istotnych jej warunków, a za to uznawał niewypłacenie należnego autorowi honorarium i nierozliczenie sprzedaży. Powód realizował w ten sposób przyznane mu w umowie i ustawie prawo kształtujące do uwolnienia się od łączącego go z pozwaną stosunku prawnego, przy czym chodzi w tym wypadku o rozwiązanie umowy w drodze jej jednostronnego wypowiedzenia ze skutkiem na przyszłość (*ex nunc*).

Ocenę skuteczności tego oświadczenia o wypowiedzeniu (nie odstąpieniu) dokonaną przez Sąd pierwszej instancji uznać należy za wadliwą z przyczyn, które trafnie zostały wskazane przez apelanta.

Nie może budzić wątpliwości, iż do istotnych warunków umowy z 10 maja 2011r. decydujących o stabilności nawiązanego przez strony stosunku prawnego należały leżące po stronie pozwanej obowiązki opisane w § umowy dotyczące systematycznego - do 14 dnia każdego miesiąca - rozliczania sprzedanych egzemplarzy książki i uzyskanych cen w miesiącu poprzednim oraz comiesięczna płatność honorarium pod warunkiem, że kwota należności jest wyższa niż 200 zł (w przeciwnym wypadku kwota wypłaty podwyższała wypłatę w następnym okresie rozliczeniowym).

Zgodzić się należy ze skarżącym, iż argumentacja przedstawiona przez Sąd Rejonowy co do prawidłowego wywiązywania się przez pozwaną z postanowień umowy ma charakter ogólnikowy, a postawione wnioski nie wynikają ze zgromadzonego materiału dowodowego. Odnosi się to przede wszystkim do kwestii wypłacania A. S.honorarium za sprzedaż książek. Słusznie zarzucił skarżący, iż na tę okoliczność pozwana nie przedstawiła jakiegokolwiek dowodu – nie przedłożono dowodów zapłaty, a przedstawione w piśmie z dnia 9 lipca 2013r. wywody i załączniki do niego pomijają udokumentowanie sprzedaży książek dla innych odbiorców niż autor. Na rozprawie w dniu 10 września powód złożył do akt fakturę nr E (...)wystawioną w dniu 4 sierpnia 2011r. dla nabywcy (...) SAza sprzedaż 100 egzemplarzy książek i kategorycznie stwierdził, iż honorarium z tego tytułu nie uzyskał, a prezes zarządu pozwanej tej okoliczności nie zaprzeczył. Co więcej, przedstawiając tryb rozliczeń z powodem w w/w piśmie za pierwszy okres rozliczeniowy przyjęto wrzesień 2011r. i to tylko w takim zakresie, jaki wynikał z zakupu książek przez powoda. W piśmie z dnia 22 lipca 2013r. A. S.powołał się na okoliczność, iż wyrokiem Sądu Rejonowego w Elblągu w sprawie (...) zasądzono od pozwanej na jego rzecz należność z tytułu nieuregulowanego honorarium, do czego Sąd Rejonowy nie ustosunkował się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Przeprowadzenie dowodu z akt tej sprawy wykazało, iż prawomocnym wyrokiem z dnia 25 lipca 2012r. Sąd Rejonowy zasądził od Wydawnictwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością rzecz A. S.kwotę 893,33 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października

2011r. do dnia zapłaty, a zgodnie z żądaniem pozwu należność ta obejmowała niewypłacone autorowi honorarium za sprzedaż książek. Należy przypomnieć, iż zgodnie z art.365§1 kpc orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej (...). Związanie stron (oraz wyjątkowo innych osób), o którym mowa w art. 365, polega na związaniu tych osób dyspozycją zawartą w sentencji wyroku skonkretyzowanej, zindywidualizowanej i trwałej normy prawnej wywiezionej przez sąd z norm generalnych i abstrakcyjnych zawartych w przepisach prawnych. Inne sądy, organy państwowe oraz organy administracji publicznej, rozstrzygające w sprawach innych niż karne (§ 2), są związane prejudycjalnie, czyli nie mogą dokonać odmiennej oceny prawnej roszczenia niż zawarta w prejudycacie, ale także nie mogą dokonać odmiennych ustaleń faktycznych. W niniejszej sprawie oznaczało to związaniem Sądu orzekającego co do tego, iż roszczenie o zapłatę honorarium zgłoszone w sprawie(...) było uzasadnione.

Przedstawione powyżej wywody wskazują na błędność tezy Sądu Rejonowego co do tego, iż pozwana w sposób właściwy wywiązywała się z obowiązków nałożonych na nią w umowie w zakresie systematycznego rozliczania się z powodem z tytułu sprzedaży książek i wypłaty honorarium. Zwrócić należy uwagę, iż stawiając tezę o spełnieniu tego warunku w części uzasadnienia poświęconej rozważaniom (.. powód przed dokonaniem rozliczenia samodzielnie pomniejszał kwoty należne pozwanemu z tytułu sprzedaży o swoje honorarium ...), nie wskazano w tym zakresie innych faktów, niż przedstawione w części ustalającej stan faktyczny. Tam natomiast – na str.2 – opisano mechanizm potrącania należności pozwanej z tytułu sprzedaży książek powodowi o należności powoda z tytułu zwracanego wadium.

Już tylko ustalenia odnośnie niewypłacania powodowi należnego honorarium przesądzą o uznaniu, iż pozwana nie dotrzymywała istotnych warunków umowy. Jednocześnie za przynajmniej częściowo uzasadnione uznać również należało zarzuty powoda co do uchybienia przez pozwaną obowiązkowi nierozliczania sprzedaży książek i bieżącego raportowania w tym zakresie. Istotnie, w §3 ust.2 umowy postanowiono, iż rozliczenie może być udostępniane w wersji elektronicznej, także on-line, z wykorzystaniem nadanego autorowi loginu, jednakże materiał dowody przedstawiony przez pozwaną na okoliczność wywiązania się z omawianego obowiązku, nie stanowi potwierdzenia funkcjonowania tego systemu. Przeciwnie – chociażby z wydruku korespondencji e-mailowej z 21 września 2011r. (k.61) wynika, iż system ten nie był dostępny non-stop, przy czym twierdzenie powoda, iż dostęp do informacji elektronicznej w ogóle ustał po pewnym czasie nie zostało zanegowane. Wbrew stanowisku pozwanej dowodu na terminowe rozliczanie i informowanie o sprzedaży nie stanowią załączniki do jej pisma z dnia 9 lipca 2013r, przedstawiające w sposób wybiórczy obieg informacji i komunikację między stronami, podczas gdy w umowie pozwana przyjęła na siebie obowiązek systematycznego przedstawiania powodowi do 14- dnia każdego miesiąca rozliczenia sprzedanych egzemplarzy i uzyskanych cen w miesiącu poprzednim.

Niewywiązywanie się przez pozwaną i istotnych warunków umowy stanowiło o istnieniu podstaw do wypowiedzenia tej umowy przez powoda. Skutek wygaśnięcia umowy określono na dzień 1 maja 2012r. zgodnie z żądaniem powoda (k.64), ponieważ jest to data późniejsza od tej, z którą można by wiązać skutki pisma powoda do pozwanej z dnia 6 grudnia 2011r. w przedmiocie wypowiedzenia umowy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art.386§1 kpc orzekając o kosztach procesu za instancję odwoławczą na podstawie art.98§1 kpc w zw. z art.108§1 kpc i w zw. z art.391§1 kpc.